

S legendami za našimi světcí a patrony České země

Víte, kolik máme českých svatých patronů? Všichni bychom nejspíš vyjmenovali svatého Václava, svatou Anežku Českou nebo svatou Ludmilu, ovšem je jich mnohem více. Znáte třeba sv. Prokopa nebo sv. Vojtěcha? Vydejme se spolu za nimi po místech spojených s historií a legendami...

Slovo legenda pochází z latinského *legenda*, což znamená "věci určené ke čtení", a je epickým literárním žánrem, který pojednává o životě, smrti, mučení a zázracích určitého světce či mučedníka, příp. jeho ostatků nebo svatého předmětu, jako je legenda o sv. Kříži. V legendách se vyskytují zázraky a postavy z historie. Používá se i označení *hagiografie*, což je termín odvozený z řeckého *hagios* svatý a *grafein* psát. Legendy popisují životy světců a věrně zachycují sociální prostředí v minulosti. Legendy slouží především křesťanské výchově a propagaci světců, k obhajobě některých jevů, např. používání staroslověnštiny v bohoslužbě. Užití slova světec či svatý vychází z praslovanského **svętz* tj. mocný, silný. A označuje někoho, kdo se blíží ideálu příslušníka daného náboženství, je hodný následování a uctívání. Určitým způsobem je výjimečný, či blízký Bohu. Na křesťanských zobrazeních jsou svatí často zpodobněni se svatozáří, *svatý* znamená, že se jedná o osobu, věc, či myšlenku, která je pravá, čistá, hodná následování a úcty, např. svatá slova, svatý muž, odkaz je nám svatý. V předkřesťanském Římě *sacer*, svatý, znamenalo oddělený, odehnáný do světa, od pána či patrona, nechráněný zákonem, a *homo sacer* byl vyhnanec, psanec, bezdomovec.

1. Přiřaďte světce k jejich legendárnímu životu:

Svatý Prokop Sázavský klášter	Žila na začátku 13. století, je nejmladší dcerou českého krále Přemysla Otakara I. Odešla do kláštera a žila v chudobě, přijala řeholi sv. Františka, založila v Praze klášter klarisek a špitál. Iniciovala zrod jediného českého rytířského církevního řádu Křížovníků s červenou hvězdou. Zemřela ve věku asi 70-ti let.
Svatá Ludmila Bazilika sv. Jiří	Bratři ze Soluně, Byzancie, přišli jako věrozvěstové na Velkou Moravu a přinesli první slovanské písmo na žádost knížete Rastislava. Jeden z bratrů, jako moravský arcibiskup, pokřtil českého knížete Bořivoje.
Svatý Vojtěch Břevnovský klášter	Podle pověsti se narodil ve Stochově u Nového Strašecí roku 903. Babička, svatá Ludmila, zasadila v místech jeho narození dub, který roste dodnes a je jeden z nejstarších stromů v České republice. Svým příkladem vedl lid z vlivů pohanství ke křesťanskému životu. Zaplatil za to životem u dveří kostela ve Staré Boleslavi. 28. září 935 padl rukou vraha svého bratra Boleslava.
Svatá Anežka Česká Anežský klášter	Byl nejvýznamnějším členem rodu Slavníkovců. Žil asketicky, o stravu a majetek se dělil s chudými a potřebnými. Podnikal misijní cesty do Polska a tehdejších Uher (dnešní Maďarsko), kde pokřtil pozdějšího svatého krále Štěpána. Zemřel mučednickou smrtí v Prusku 23. dubna 997. Byl zbit pádlem a ubodán oštěpy, když vstoupil na posvátné území pohanů.
Svatý Václav Dub sv. Václava ve Stochově	Pocházel z české zemanské rodiny. Narodil se v Chotouni na zemanské tvrzi kolem roku 985. Vzdělal se ve staroslověnině, stal se benediktýnem a dostal povolení k poustevničení. Usadil se v sázavských lesích, kde později založil klášter, v němž mnichy řídil pravidlem pokory a zásadou: "Modli se a pracuj!" K jeho nejznámějším kouskům patří orba s čertem v pluhu. Tak prý vyoral Čertovu brázdu. Jde o obrovský příkop o délce 21 kilometrů, který je 14 až 20 metrů široký.
Svatá Zdislava Špitál v Jablonném v Podještědí	Manželka prvního historicky doloženého Přemyslovce, knížete Bořivoje I., matka knížete Vratislava I. a první česká světice stála u počátků českého státu. Zemřela násilnou smrtí, její snacha ji nechala uškrtit. Po smrti byla pochována na Tetíně. Její ostatky jsou uloženy v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě.
Svatý Cyril a Svatý Metoděj Cyrilometodějské poutě na Velehradě	Její otec byl Přibyslav z Křižanova na Moravě a matka Sibyla, původem ze Sicílie. Jako šlechtična byla prostou ženou a matkou čtyř dětí, starala se o chudé i nemocné. Zakládala kláštery a špitál v Podještědí. Vstoupila do třetího řádu sv. Dominika. Zemřela předčasně v přibližně 33 letech.

2. Přiřaďte podobizny světců k jejich jménům, atributy Vám budou nápomocny:

Svatý Prokop (atributy: důtky, spoutaný d'ábel, jelen, laň, poustevník)	Svatá Ludmila (atributy: knížecí koruna, závoj nebo šála)	Svatý Vojtěch (atributy: biskup, déšť, kopí, obraz P. Marie, orel, oštěpy, štít, veslo)	Sv. Anežka Česká (atributy: almužna, klariska, koruna, kostel, nemocný, žebrák)	Svatý Václav (atributy: dva andělé, hrozny a klasy, korouhev či kopí s praporem, orlice, kníže na koni, štít a zbroj)	Svatá Zdislava (atributy: děti, manžel, kostel, vinná réva, břečťan, erb lvice)	Sv. Cyril a sv. Metoděj (atributy: Cyril: kniha, mnich, obraz P. Marie, skříňka s ostatky; Metoděj: anděl, biskup s berlou o tvaru řeckého písmene Tau, ukončenou křížem, obvykle dvojitém, oblak, obraz posledního soudu, nejčastěji jsou bratři zobrazováni společně)
						

Svatí ochránci naší vlasti, čeští patroni:

Svatý Prokop

Svatá Zdislava

Svatý Vojtěch

Svatý Václav

Svatá Ludmila

Svatá Anežka Česká

Svatý Jan Nepomuk Neumann – byl český misionář, biskup Filadelfie a první světec v USA.

Svatý Jan Sarkander – relikviář s ostatky v katedrále sv. Václava, byl moravským knězem, umučený za českého stavovského povstání, ze začátku Třicetileté války.

Svatý Jan Nepomucký – byl pražský generální vikář mučený a shozený z Karlova mostu. Poutní kostel na Zelené hoře.

Svatý Gorazd – Metodějův nástupce.

Svatý Radim – nevlastní bratr sv. Vojtěcha, první arcibiskup v polském Hnězdně.

Svatý Klement Maria Hofbauer (z Tasovic, u Znojma) – byl vlivný varšavský a vídeňský kněz.

Ostatní svatí pocházející z ciziny:

Svatý Cyril a Metoděj – bratři a misionáři na Velké Moravě, sv. Cyril je pochovaný v Římě, sv. Metoděj byl první moravský arcibiskup. Dodnes se pořádají Cyrilometodějské poutě na Velehradě.

Svatá Hedvika Slezská – narodila se v Bavorsku. Stala se slezskou kněžnou a vévodkyní, zakládala nemocnice, ošetrovací ústavy a klášter cisterciáků.

Svatý Vít – starokřesťanský mučedník ze Sicílie. Ostatky jsou uloženy v Katedrále sv. Víta v Praze.

Svatý Zikmund – byl králem a mučedníkem z Burgundska. Jeho ostatky jsou uloženy v Praze.

Svatý Ivan – byl poustevníkem ve Svatém Janu pod Skalou.

Svatý Kosma a Damián – působili jako lékaři, jako starokřesťanští mučedníci byli pronásledováni a popraveni. Pocházeli z města Cyrhus. Byl jim zasvěcen jeden z prvních kostelů v Čechách, kostel ve Staré Boleslavi (místo vraždy sv. Václava).

Svatý Norbert z Xantenu – zakladatel Premonstrátského řádu a Kláštera premonstrátů v Doksanech. Jeho ostatky jsou uloženy v Praze.

Svatý Kliment Orchidský – Hradisko sv. Klimenta.

Svatá Kateřina – kult sv. Kateřiny, podle legend křesťanská mučednice, svátek slaví 25. listopadu.

Svatý Edmund Kampián – byl britský jezuita, mučedník, který studoval v Brně a vyučoval v Praze.

Svatých Pět bratří – kamaldulští mniši a mučedníci. Jejich ostatky jsou uloženy v Praze, Olomouci, Staré Boleslavi – byly uloupené v Hnězdně spolu s ostatky sv. Vojtěcha.

Svatá Orosia/Dobroslava – jejím otcem byl pravděpodobně český kníže Mojslav, byla křesťanskou mučednicí, je uctívána ve Španělsku. Svátek slaví 25. června.

3. Zakreslete do mapy místa, kde čeští světcí a patroni působili a zakládali kostely, kláštery a špitály :

